

30. helluntain jälkeinen viikko, torstai

Päivän epistola

(Hepr. 10: 35 – 11:7)

”Veljet, älkää siis heittäkö pois rohkeuttanne, sillä se palkitaan kerran runsaasti. Kestävyys on teille tarpeen, jotta pystyisitte täyttämään Jumalan tahdon ja siten saisitte omaksenne sen, minkä hän on luvannut. Onhan sanottu näin: - Vähän aikaa vielä, vain vähän aikaa, niin tulee se, jonka on määrä tulla, eikä hän viivyttele. Kun vanhurskas palvelijani uskoo, hän saa elää, mutta jos hän luopuu, en häntä hyväksy. Me emme ole niitä, jotka luopuvat ja joutuvat tuhoon, vaan niitä, jotka uskovat ja pelastavat sielunsa. Usko on sen todellisuutta, mitä toivotaan, sen näkemistä, mitä ei nähdä. Uskoon perustuu se todistus, jonka Jumala on isistä antanut. Uskon avulla me ymmärrämme, että maailmat on luotu Jumalan sanalla: näkyvä on syntynyt näkymättömästä. Uskon vuoksi oli Abelin Jumalalle antama uhri Kainin uhria arvokkaampi. Koska Abel uskoi, hän sai vanhurskaudesta todistuksen, kun Jumala otti vastaan hänen lahjansa, ja uskovana hän puhuu vielä kuoltuaankin. Uskon vuoksi otettiin Henok pois niin, ettei hän kokenut kuolemaa. ”Sitten häntä ei enää ollut, sillä Jumala otti hänet luokseen.” Ennen kuin hänet otettiin pois, hän näet oli – niin hänestä todistetaan – elänyt Jumalan mielen mukaisesti. Ilman uskoa ei kuitenkaan kukaan ole Jumalan mielen mukainen. Sen, joka astuu Jumalan eteen, täytyy uskoa, että Jumala on olemassa ja että hän kerran palkitsee ne, jotka etsivät häntä. Usko sai Nooan taipumaan Jumalan tahtoon, kun hän sai ilmoituksen sellaisesta, mikä ei vielä ollut nähtävissä. Hän rakensi arkin, ja näin koko hänen perheensä pelastui. Hänen uskonsa langetti maailmalle tuomion ja antoi hänelle itselleen uskovien perinnön, vanhurskauden.”

”Vähän aikaa vielä, vain vähän aikaa, niin tulee se, jonka on määrä tulla, eikä hän viivyttele. Kun vanhurskas palvelijani uskoo, hän saa elää, mutta jos hän luopuu, en häntä hyväksy.” Tämä lainaus on alkuosaltaan profeetta Jesajalta (Jes. 26: 20) ja loppuosaltaan profeetta Habakukilta (Habak. 2: 3 – 4). Se, joka tulee, on Jeesus ja Hänen tulemisensa on tämän maailman ajan loppu. Vanhurskaiden on elettävä uskossa tämä lopun aika. Uskosta luopuvaa Jumala ei hyväksy. Qumranin tekstit käyttävät tätä Habakukin tekstiä kertoen, että Vanhurskauden Opettajaan uskovat saavat pelastuksen. Apostoli Paavali ymmärsi Habakukin tekstin niin, että vanhurskaus tulee uskosta, ei teoista. Kirjoittaja todennäköisesti ymmärtää sanan usko tässä yhteydessä uskollisuutena, mutta tämä tulkinta voi olla vajavainen.

Kirjoittaja ensin varoittaa uskon menettämisestä. Sitten hän rohkaisee lukijaa kirjoittamalla: ”Me emme ole niitä, jotka luopuvat ja joutuvat tuhoon, vaan niitä, jotka uskovat ja pelastavat sielunsa.”

Kirjoittaja siirtyy esittelemään aikaisemmin eläneitä uskon esikuvia, joissa näkyi uskon voima. Ensin hän määrittelee, mitä usko on. ”Usko on sen todellisuutta, mitä toivotaan, sen näkemistä, mitä ei nähdä.” Usko on vakaumusta jonkin asian olemisesta sellaisena, kuin siihen uskotaan, sen pitämistä todellisenä. Silloin toivotuista asioista tulee todellisuutta, todistusta siitä, mitä ei nähdä. Se on myös tietoa ja näkymättömän maailman tulemistä todelliseksi. Tämä usko liittyy läheisesti toivoon. Tutkijoilla ei ole yhdenmukaista mielipidettä, mitä sana usko täsmällisesti tässä yhteydessä tarkoittaa. Usko kuitenkin suuntautuu tulevaan.

Usko käsitetään teologisessa kirjallisuudessa ihmisen kokemukseksi, ratkaisuksi, toiminnaksi. Se on hänen vastauksensa Jumalan ilmoitukseen. Se on osaltaan totena pitämistä, luottamista johonkin. Se on uskon mukaista elämää. Vanhassa testamentissa usko on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä. Se on turvautumista, kuuliaisuutta, toivomista, odottamista, uskollisuutta, katumusta ja varmuutta. Uudessa testamentissa korostuu ihmisen vastaus evankeliumin julistukseen. Se on uskoa Jumalan sanaan, kääntymistä maailmasta kohti Jumalaa. Se on henkilökohtainen suhde Jumalaan, uskoa Kristukseen, kuuliaisuutta Jumalalle. Siihen kuuluu uskon sisältö eli Kirkon oppi. Se tähtää tulevaisuuteen, Jumalan valtakuntaan.

Tässä ei siis esitetty täydellistä kuvausta siitä, mitä usko on. Enemmänkin teksti esittää sitä, miten usko toimii. Tekstissä alkava jakso Vanhan testamentin sankareista, jotka uskoivat, on tarkoitettu lukijoille rohkaisuksi erityisesti vainojen aikana.

Kirjoittaja tuo esille oman näkemyksensä uskosta: ”Uskon avulla ymmärrämme, että maailmat on luotu Jumalan sanalla: näkyvä on syntynyt näkymättömästä.” (1. Moos. 1: 3; Ps. 33: 6). Uskon avulla näkymättömästä tulee todellisempaa kuin näkymättömästä.

Nyt alkava luettelo sankareista on pitkä. Se on hyvin samankaltainen, kuin Siirakin kirjassa oleva (Sir. 44: 1 – 50: 21).

Kirjoittajan mukaan Abelin motiivi uhrin tuomiseksi oli usko. Vanha testamentti ei kuitenkaan mainitse mitään uhrin tuomisen motiivista (vrt. 1. Moos. 4: 3 – 5). Myöskään syytä, miksi ”Herra katsoi suopeasti Abeliin ja hänen uhriinsa, ei mainita. ”Uskovana hän puhuu vielä kuoltuaankin” voi merkitä kahta asiaa. Joko se viittaa Herran sanoihin Kainille: ”Mitä oletkaan tehnyt! Etkö kuule, kuinka veljesi veri huutaa minulle maasta?” (1. Moos. 4: 10), tai se viittaa tässä tekstissä mainittuun Abelin uskoon. Tässä Abel tuodaan esimerkiksi muille.

Henok eli kaikkiaan 365 vuotta. Hän ”vaelsi kuuliaisena Jumalalle. Sitten häntä ei enää ollut, sillä Jumala otti hänet luokseen.” (1. Moos 5: 23 – 24). Juutalaisen tradition mukaan Jumala otti hänet luokseen (vrt. Sir. 44: 16).

Ilman uskoa ei voi olla Jumalan mielen mukainen. Uskoa on se, että uskoo Jumalan olevan olemassa ja että hän palkitsee Häntä etsivät. Usko Jumalan olemassaoloon ja Hänen antamaansa palkintoon, ovat yhtä ja samaa uskoa.

Nooa uskoi Jumalan ilmoitukseen asiasta (tulvasta), joka ei ollut vielä nähtävissä (1. Moos. 6: 13). Kirjoittaja olettaa, että Nooa varoitti aikalaisiaan tulevasta tulvasta ja kehotti heitä katumukseen. Vanha testamentti ei kerro tästä mitään, mutta toisessa Pietarin kirjeessä mainitaan Nooan olleen ”vanhurskauden julistajan” (2. Piet. 2: 5; 1. Klem. 7: 6).

Tämänpäiväinen tekstimme päättyy tähän. Kirjoittaja jatkaa kirjoittamistaan uskon sankareista aina luvun 11 loppuun asti. Me luemme heistä huomisen epistolassa, ensi viikon maanantain epistolassa sekä pyhien isien sunnuntaina ennen Kristuksen syntymän (joulun) juhlaa. Heistä luetaan vielä suuren paaston ensimmäisenä, Ortodoksisuuden sunnuntaina.

Päivän evankeliumi

(Mark. 9: 10 – 15)

”Siihen aikaan opetuslapset pitivät Jeesuksen sanat mielessään ja pohtivat keskenään, mitä kuolleista nouseminen saattoi merkitä. Opetuslapset kysyivät Jeesukselta: ”Eivätkö lainopettajat sano, että Elia pitää tulla ensin?” ”Elia tuleeekin ensin”, hän vastasi, ”ja panee kaiken taas kohdalleen. Mutta miksi sitten on kirjoitettu, että Ihmisen Poika joutuu paljon kärsimään ja kokemaan halveksuntaa? Kuulkaa, mitä sanon: Elia on jo tullut! Ihmiset vain tekivät hänelle mitä tahtoivat, niin kuin hänestä on kirjoitettu.” Palatessaan muiden luo Jeesus ja nämä kolme opetuslasta näkivät heidän ympärillään suuren ihmisjoukon ja myös lainopettajia, jotka väittelivät opetuslasten kanssa. Jeesuksen nähdessään kaikki joutuivat hämmingin valtaan. He riensivät hänen luokseen ja tervehtivät häntä.”

Tekstimme alussa Jeesus on tulossa alas vuorelta, jossa juuri oli tapahtunut Hänen kirkastumisensa. Hänellä oli mukanaan Pietari, Jaakob ja Johannes. Sillon Jeesus kielsi opetuslapsiaan ”kertomasta näkemäänsä kenellekään ennen kuin Ihmisen Poika olisi noussut kuolleista” (Mark. 9:9).

Opetuslapset olivat juuri nähneet Jeesuksen kirkastuneena vuorella. Nyt opetuslapset miettivät tätä, sillä Jeesuksen sanat kertoivat vain Hänen ylösnousemuksestaan eikä se merkinnyt yleistä ylösnousemusta, mihin osa juutalaisista uskoi.

Heidän kysymyksensä liittyi tähän. Lainopettajien mukaan Eliaan piti tulla ensin. Profeetta Malakia oli ennustanut: ”Ennen kuin tulee Herran päivä, suuri ja pelottava, minä lähetän teille profeetta Elian. Hän kääntää isien sydämet lasten puoleen ja lasten sydämet isien puoleen. Silloin en tuomitse maata perikatoon, kun tulen” (Mal. 3: 23 -24). Samasta asiasta kirjoitettiin myös Siirakin kirjassa (Siir. 48: 10). Kuinka Jeesus voisi nousta kuolleista ennen profeetta Eliaan tuloa?

Jeesus vahvisti sen, että profeetta Elian piti tulla. Sitten hän kysyy opetuslapsilta, miksi kirjoitusten mukaan Ihmisen Poika joutuu kärsimään (Ps. 22: 7 – 8; Jes. 53: 3 – 4). Jeesus totesi, että Elia oli jo tullut ja epäsuorasti ilmoitti, että Elia tuli Johannes Kastajan hahmossa (Mark. 6: 14 – 29). Johannes Kastajan kohtalo ennakoii Jeesuksen, Ihmisen Pojan kohtaloa.

Varhaisessa kirkossa tästä asiasta puhuttaessa kiinnitetään huomiota siihen, että Messias tulee kaksi kertaa. Ensimmäinen kerta oli Hänen syntymisensä ihmiseksi neitsyt Mariasta. Hän on Jeesus Kristus. Tässä yhteydessä nähdään, että Johannes Kastaja on Herran edelläkävijä. Mutta Messias on tuleva vielä toisen kerran. Tällä tarkoitetaan Krituksen toista tulemistä. Tämän kohdalla varhainen kirkko opetti profeetta Eliaan tulemisesta (Mal. 3: 23).

Tullessaan alas vuorelta Jeesusta odottaa suuri väkijoukko, heidän joukossaan Hänen muut opetuslapsensa ja lainopettajat. He tulivat tervehtimään Jeesusta. Pohjoismaalaisen on hyvä muistaa, että se on voinut olla tervehtiminen suutelemalla (poskelle).